

Plenární zasedání České národní skupiny IAML 2001 a zprávy z pracovních skupin

---

Ve dnech 24. a 25. září 2001 se konalo v příjemném prostředí Ústřední knihovny Městské knihovny v Praze výroční plenární zasedání České národní skupiny IAML (ČNS IAML) spojené se seminářem pod názvem „Veřejné hudební knihovny; podmínky jejich fungování v automatizovaném knihovním systému“. Účast na zasedání i semináři byla velmi uspokojivá, zastoupena byla hudební oddělení veřejných, hudebně-vzdělávacích i vědeckých knihoven. Vzhledem k tomu, že účastníky setkání nebyly pouze knihovny, které jsou členy ČNS IAML, přijalo shromáždění s uspokojením, že zprávy jednotlivých pracovních skupin činných v rámci IAML budou otištěny v naší rubrice. Plníme tedy slovo a přinášíme zázpis ze zasedání, rozšířený o zmíněné zprávy.

Plenární zasedání ČNS IAML proběhlo dle připraveného programu dne 24. 9. 2001 a dospělo k následujícím závěrům:

- 1. Byla přijata zpráva o činnosti a hospodaření Skupiny za uplynulý rok.*
- 2. Byly předneseny zprávy jednotlivých pracovních skupin:*

RISM (Zuzana Petrášková, NK ČR)

Činnosti národní redakce RISM (Répertoire International des Sources Musicale), která pracuje v hudebním oddělení Národní knihovny ČR, úzce souvisí s činností Souborného hudebního katalogu a v posledním roce zejména s činností na projektu finančně zajištěném Ministerstvem kultury ČR v rámci grantového úkolu VaV „Příprava tematických katalogů historických hudebních sbírek uložených na území Čech a Moravy.“ Informační zázemí Souborného hudebního katalogu se díky pracím na zmíněném projektu zkvalitňuje a umožňuje širokému spektru uživatelů těchto informací využívat. Na zpracování záznamů českých a moravských přímých hudebních pramenů se vedle hudebního oddělení NK ČR podílí ještě Archiv Konzervatoře v Praze a oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea v Brně. Pokračuje také intenzivní spolupráce s mezinárodní centrálou soupisu hudebních pramenů RISM ve Frankfurtu nad Mohanem. K předávání katalogizačních záznamů v automatizovaném systému PIKaDo se v roce 2001 připojili také pracovníci Moravského zemského muzea. Oblast moravského regionu a sbírek zde uložených je tedy zpracovávána přímo na místě uložení, což opět vede k úplnějším a kvalitnějším informacím.

RidIM (Eva Paulová, ČMH)

V uplynulém období proběhlo v rámci aktivit mezinárodní skupiny RIDIM (Répertoire International d'Iconographie Musicale) a ICTM (International Council for Traditional Music) v italské Bologni školení věnované organologické problematice středověku.

Na evropských pracovištích, především univerzitních, všeobecně nejen přetrvává, ale dokonce se zhoršuje nepříznivá situace v jejich finančním zabezpečení. Pokud jsem mohla posoudit na jaře roku 2000 při osobní návštěvě proslulého hudebně-ikonografického střediska „Research Center for Music Iconography –The Graduate School and University Center of the City University of New York“, i toto pracoviště, přestože se přestěhovalo do prestižních prostor v centru New Yorku, spíše žije z vybavení, fotografického archivu a dalších materiálů shromážděných ještě za působení prof. Brooka. Pouze se zde podařilo obnovit vydávání ikonografického časopisu „Music in Art (International Journal for Music Iconography)“.

České muzeum hudby získalo v roce 2001 grant z prostředků Ministerstva kultury ČR, v rámci kterého bude na téma „Reflexe hudebního života první třetiny 20. století v díle Hugo Boettingera“ vypracován katalog včetně digitálních zobrazení a připravena výstava. Evidovány budou materiály ze sbírek muzea i dalších institucí a především početný materiál ze soukromých sbírek. Jedná se o soubor asi 2000 maleb, kreseb a grafik. Součástí grantu bude i zhodnocení písemných pramenů.

V hudebně-historickém oddělení Českého muzea hudby (HHO–ČMH) absolvují v úseku ikonografie odbornou praxi dvě studentky Vyšší odborné školy informačních služeb. V rámci těchto pobytů vznikají dvě pramenné práce.

Hana Suchomelová zpracovává téma „Fotografie v pozůstalosti Silvestra Hipmana jako pramen hudební ikonografie“. Jedná se o dosud jen částečně zhodnocený soubor asi 800 fotografií a negativů, jeden z nejvýznamnějších souborů fotografie na toto téma z 30. až 70. let 20. století.

Svatava Rašková pak pracuje na práci „Portrétní fotografie ateliéru Jana Mulače ve sbírce HHO–ČMH v Praze (z období 1870–1905)“. Cílem práce je výběr materiálu (cca 150 ks), vypracování katalogu, chronologické řazení podle vývoje firemní značky a přípisů zobrazených osobností, vysvětlení výskytu portrétů významných zahraničních osobností (např. Camille Saint-Saëns, Eugène d'Albert, Ignazy Paderewski aj.).

Rozsáhlá sbírka fotografických portrétů hudebních osobností HHO–ČMH byla dosud využívána především jako zdroj ilustračního materiálu. Zatím neexistují dostatečné podklady pro zhodnocení sbírky z hlediska dějin fotografie.

Doufáme, že obě práce, které vznikají jako jednoduché počítačové databáze, pomohou k hlubšímu poznání těchto cenných fondů. Pro zpracování grafik a fotografií zavádíme databázový systém KP-WIN a chceme se podílet na úpravě formulářů pro tento typ materiálu.

S kolegy, kteří se zabývají podobnou problematikou, se rádi podělíme o své zkušenosti.

RILM (Pavel Kordík, ÚHV AV ČR)

Pracovní skupina pro RILM (Répertoire International de Littérature Musicale) se v rámci 19. mezinárodního kongresu IAML konaného v Périgueux ve Francii ve dnech 8.–13. 7. 2001 sešla celkem třikrát. Hlavním bodem jednání byla výroční zpráva o činnosti mezinárodního centra a jednotlivých národních skupin.

Problémy výrobně-redakčního rázu, které způsobily dlouhodobé zpoždění v periodickém vydávání knižního svazku RILM za každý rok, se zdají být se zavedením nového databázového systému s konečnou platností vyřešeny. Svazek číslo XXXI pro rok 1997 je již vydán a svazek XXXII (1998) bude s největší pravděpodobností hotov do pozdního jara 2002, přičemž editoři by rádi jeho rozsah (čítající v tomto okamžiku přibližně 21 000 položek) rozšířili (alespoň na 24 000). Stejně tak byly stanoveny uzávěrky i pro následující roky.

RILM zavádí novou databázi ve spolupráci s dalšími knihovnickými informačními systémy za účelem jejich vzájemné kompatibility. Jedná se zejména o OCLC First-Search, NISC BiblioLine a Silver Platter, které se podílejí na vytváření webovských stránek RILM, o možnosti jejich online propojení a zhotovení RILM CD-ROM. Jak vyplynulo z diskuse, zhotovení posledně jmenovaného média je velice obtížné zejména v převodu dat z let 1969–1988, kdy ještě RILM nepoužíval moderní databázové systémy. Velkým diskusním tématem se stala problematika zpracování digitálních jednotek, které začínají být relevantním odvětvím muzikologické produkce. Novinkou je projekt JSTOR (Journal Storage. The Scholarly Journal Archive), určený pro evidenci studentských prací a publikačních aktivit. Pro jednotlivé národní skupiny RILM se podařilo vytvořit vlastní diskusní webovské stránky.

Slaví-li IAML v roce 2001 padesátileté výročí svého vzniku, můžeme s jistou nadsázkou říci, že RILM vykročil do nové fáze své existence.

Komise pro katalogizaci (Iva Horová, AMU)

Za úspěch lze považovat společně vypracovaný soubor hudebních forem a žánrů, který je vystaven na webu Národní knihovny ČR (http://www.nkp.cz/standard/zanry_oh.htm). Na jeho vytvoření se podíleli zejména pracovníci knihovny HAMU a hudebního oddělení NK ČR. Knihovny byly vyzvány k připomínkování. Nyní je soubor třeba považovat za závazný.

S ředitelkou odboru zpracování NK ČR Editou Lichtenbergovou bylo dohodnuto zavedení nového pole (908) s pod-polí pro možnost podrobnějšího popisu forem speciálních typů dokumentů (tj. zvukových záznamů, hudebnin a filmů).

Komise pro vzdělávání hudebních knihovníků (Iva Horová, AMU)

Na jaře 2001 se uskutečnilo jednání o koncepci plánovaného vzdělávání pracovníků hudebních knihoven. Bylo konstatováno, že kurzy by se měly střídavě odbyvat v Brně a v Praze. Muzikologové by tak měli možnost doplnit si knihovnické vzdělání a knihovníci by naopak získávali systematické znalosti z teorie a dějin hudby. Zatímco v Brně je plánován speciální cyklus přednášek se zaměřením na soudobou hudbu, v Praze na Filozofické fakultě UK dr. Horová již realizovala jednosemestrový přednáškový výběrový cyklus „Úvod do teorie a dějin hudby“ pro studenty knihovnictví. Přednášky měly kladný ohlas a měly by pravidelně pokračovat. V plánu je jednání s vedoucími

příslušných kateder (Ústavu hudební vědy a Ústavu informačních studií a knihovnictví) a práce na podrobné osnově výuky obou navrhovaných kurzů.

Další závěry plenárního zasedání ČNS IAML:

3. *Byla konstatována nutnost a dán souhlas k navázání aktivní a užší spolupráce ČNS IAML se SKIP. Garantem spolupráce byla navržena zástupkyně Okresní knihovny v Hradci Králové Mgr. Šimona Šimonová.*
4. *V rámci dotazníkové akce PULMAN, se kterou nás oslovili angličtí hudební knihovníci, byla připravena a odeslána odpověď za hudební knihovny ČR.*
5. *Byla konstatována zkomolená podoba hesla týkajícího se českých hudebních knihoven, archivů, muzeí a dalších institucí v posledním vydání „The New Grove Dictionary“. Redakci encyklopedie bylo zasláno vyjádření a žádost o náhradní uveřejnění opravené verze hesel.*
6. *Příští seminář spojený se zasedáním ČNS IAML pořádaný OK Hradec Králové se uskuteční v září 2002. Navrhovaná témata: autorský zákon a hudební dokumenty v knihovnách, zkušenosti se systémem KP WIN, vzdělávání hudebních knihovníků, problematika veřejných knihoven (eventuální ustavení pracovní skupiny, respektive podskupiny).*
7. *Zasedání ČNS IAML se zúčastnila vedoucí hudebního oddělení z Národní knihovny v Rize paní Daina Gauja. Seznámila přítomné s činností svého pracoviště. Překlad příspěvku bude připraven pro příští číslo NK.*
8. *Zazněla informace o připravovaném semináři o soudobé hudbě, který se bude konat v dubnu 2002 v Knihovně Jiřího Mahena v Brně; byla nabídnuta pomoc ČNS IAML při organizaci.*

Na zasedání ČNS IAML bezprostředně navázal odborný seminář na téma „Veřejné hudební knihovny; podmínky jejich fungování v automatizovaném knihovnickém provozu“ připravený pracovníky Městské knihovny. Ve dvou půldnech se účastníci zasedání měli možnost seznámit s podmínkami a pravidly fungování hudebního úseku v automatizovaném provozu Ústřední knihovny Městské knihovny v Praze v příspěvku Jany Navrátilové (vedoucí zdejšího hudebního úseku). Elektronickou prezentaci dat popisujících velikost a strukturu hudebního fondu doplnily statistické údaje o jeho konkrétním pohybu a exkurze po celém pracovišti. Velkému zájmu přítomných se těšila i ta část připraveného programu, v níž byl představen elektronický katalog knihovny KONIAŠ v souvislosti s databází hudebnin a hudebních nosičů, a to jak z hlediska uživatele, tak i z aspektu katalogizátora a knihovníků, kteří s databází denně pracují.

V návaznosti na informace Jany Navrátilové zazněl příspěvek Kateřiny Mayrové o problematice přechodu na automatizované zpracování sbírek Českého muzea hudby, který otiskujeme v úplnosti:

Několik poznámek k aplikaci programového systému KP-WIN v úseku hudební knihovny Hudebně-historického oddělení Českého muzea hudby v Praze

Vedle problematiky informací o základním sbírkovém celku úseku hudební knihovny Hudebně-historického oddělení Českého muzea hudby (HHO–ČMH) je neméně důležitá aktuální problematika, týkající se způsobu zpracování vlastních knihovnických fondů. Pokud jde o samotnou volbu příslušného knihovnického programu, spokojíme se s konstatováním, že konkurence na trhu je již nyní velká a je z čeho vybírat.

ČMH jako součást Národního muzea v Praze po předchozích zkušebních lhůtách s demoverzí systému KP-SYS, českého integrovaného automatizovaného knihovnického programu vyrobeného pro potřeby zpracování knihovnických fondů ve veřejných knihovnách v ČR, vyvíjeného ve spolupráci firmy KP-SYS, spol. s r.o. z Pardubic a Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, se rozhodlo pro odbornou spolupráci s těmito dvěma subjekty. Výsledkem všech předchozích jednání je zakoupení vylepšené verze programu KP-SYS, který je všeobecně znám pod názvem KP-WIN. K jeho zavedení by v rámci úseku hudební knihovny HHO–ČMH mělo dojít v blízké budoucnosti. Po předchozích konzultacích s odborníky z ÚISK FF UK, zejména s PhDr. Annou Stöcklovou, hlavním odborným garantem knihovnického programu KP-SYS, byly do nového programu KP-WIN zakomponovány některé připomínky odborníků pracujících v muzejní sféře, neboť – jak je všeobecně známo – čistě knihovnický popis sbírkového materiálu se poněkud liší od popisu archivního a muzejního. Firma KP-SYS dostala podklady týkající se zpracování dalších speciálních sbírkových předmětů, které dosud ve svém knihovnickém programu nezohlednila. Jednalo se o staré tisky, ikonografický materiál (včetně fotografií), dále libreta, koncertní programy, divadelní cedule a plakáty.

Poněvadž zatím máme – z pochopitelných důvodů – minimální zkušenosti s vlastní odbornou prací v systému KP-WIN, za náš úsek mohu pouze vybídnout k odborné veřejné diskusi, která by se měla věnovat přípravě rozsahu záznamu týkajícího se 1) odborného zpracování libret a 2) koncertních a divadelních programů a plakátů.

Systém KP-WIN, pokud je mi známo, dosud počítal s jejich globálním zpracováním v rámci monografického popisu, který ovšem z hlediska teatrologického, muzikologického i hudebně-historického zdaleka nespĺňuje požadavky na odborné zpracování výše uvedených dvou sbírkových fondů. Pokud firma KP-SYS hodlá využít všech tržních možností, které se jí takto s rozšířením programu naskytou, bude moci program KP-WIN nabídnout i do dalších spřízněných sbírkových oblastí, antikvariátů i nejruznějších specializovaných muzeí a jejich odborných knihoven. Za těchto předpokladů je odborná spolupráce na přípravě vytvoření co možná nejkvalitnějšího rozsahu záznamu v obou zmiňovaných sbírkových okruzích záležitostí všech institucí, kde se výše uvedené materiály nacházejí. A to se netýká pouze HHO–ČMH.

V oblasti odborného muzikologického zpracování hudebních libret dosud nedošlo ani v rámci projektu RISM k žádné unifikaci způsobu popisu a formy vyhodnocování dostupných údajů. Itálie si v tomto směru vytvořila vlastní systém, který zohledňuje obrovské množství materiálu nashromážděného v průběhu staletí k dějinám italského hudebního dramatu.

Jestliže by v budoucnosti mělo dojít k rozšíření zavedené verze programu KP-WIN, jehož nedílnou součástí by se stal nově programátorsky a odborně definovaný popis obou výše uváděných sbírkových celků – tj. jednak hudebních a divadelních libret a jednak koncertních i divadelních programů – byla by v obou případech při vytváření bibliografického formátu širší odborná diskuse zcela na místě. Předělo by se tak případným kritikám, že navrhované způsoby zpracování nejsou připraveny dostatečně kvalitně a nemají univerzální platnost pro nejširší okruh uživatelů. Domnívám se, že právě nalezení optimálního poměru mezi požadavky specializovaného vědeckého pracoviště a mezi požadavky široké hudební veřejnosti budou jedním z klíčových úkolů.

Setkání hudebních knihovníků (a to nejen členů ČNS IAML) doplnilo milé večerní neformální setkání v Národní knihovně ČR s netradičním vystoupením smyčcového kvarteta Epoque Quartet.

Na závěr setkání se uskutečnily organizačně dobře připravené exkurze jednak do Fondu hudebnin Českého rozhlasu, jednak do hudebního oddělení Národní knihovny ČR, doplněné návštěvou Astronomické věže a historických sálů Klementina.

Výbor ČNS IAML
říjen 2001

■ ■ ■ ■ ■